

Transities en duurzame ontwikkeling: de weg voorwaarts?

Erik Paredis

19 december 2012

Inhoud

- Transities zijn niet meer te vermijden
- Hoe kan transitiedenkenken ons helpen?
- Wat hebben we geleerd over aansturing van transities in de Vlaamse context?
- Enkele toekomstgerichte besluiten

1. Transitie zijn onvermijdbaar geworden

- Wereldwijde maatschappelijke evoluties leiden autonoom tot diepgaande verandering

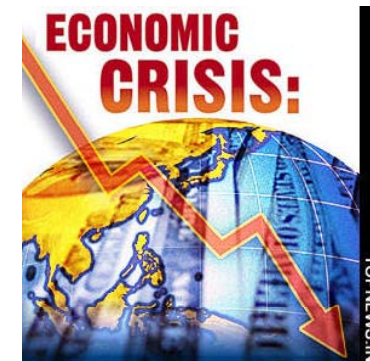
draagkracht

ontwikkeling

instabiliteit

- Niet ‘of’ maar ‘*op welke manier*’ en ‘*welk beeld*’
- Transitiewerk: doorheen die turbulente ontwikkelingen structuren, instituties en handelen naar meer duurzaamheid oriënteren

2. Hoe kan transitiedenken helpen ?

■ Het biedt een kader

- om transities te begrijpen en te analyseren
 - Transities worden mogelijk als de druk vanuit het **landschap** sterk is, als de interne contradicties van het **regime** toenemen, als uitdagende **niches** aanwezig zijn.
- om over bewuste beïnvloeding van transities na te denken

■ Hoe?

- Concentreer je op socio-technische **systemen**
- Zet druk op de **regimes** van die systemen
- Sturing zonder meer kan niet omwille van grote complexiteit en onzekerheid, wel **beïnvloeding**
- Daarom belang van **lerende netwerken en governance aanpak**, naast markt en overheidssturing
- Maar er zijn **vele wegen** naar verandering, ook oppositionele

3. Lessen over aansturing (1)

- Basis: ervaringen met Transitie-management-aanpak in DuWoBo en Plan C
- Transitie-management:
 - **sterk** in discoursopbouw, agendasetting, brede netwerkcreatie, in beeld brengen van vernieuwende praktijken.
 - Maar heeft een **beperkte spanningsboog** die tijdelijk werkt in een afgeschermd setting.
 - Rol en invloed na de beginfase hangen af van **samenspel** tussen
 - Interne functionering van het proces
 - Ontwikkelingen in de context rond het proces
 - Inspelen van actoren in het proces op die context

Lessen over aansturing (2)

- **Interne functionering** van het proces:
 - Rol van overheid? Twijfelende overheid
 - Inzetten op nieuwe governance modellen, maar dan niet weten wat ermee gedaan – hoe inschakelen in verdere beleidsontwikkeling
 - Gebrek aan structurele ondersteuning
 - Gebrek aan betrokkenheid aan de top ?
 - Betrokkenheid van actoren? Strategisch gedrag
 - Afweging tussen wat krijg ik hier en elders
 - Weinig verankering in deelnemende organisaties
 - Opbouw van kennis? Lage prioriteit
 - We moeten vooruit en resultaat halen

Lessen over aansturing (3)

- Ontwikkelingen in de **context**
 - Toestand systeem/regime en zijn actoren? In beweging
 - In discours en/of regelgeving en/of praktijken
 - Met invloed TM-processen
 - Van transitie als bedreiging naar transitie als economische opportuniteit
 - Rol overheid? Zoekend
 - Voorzichtige herpositionering en reorganisatie overheden
 - Inadequate organisatie BBB (controlegericht, moeilijke integratie)
 - Strategisch gedrag en competitie tussen instituten
 - Stapeling van structuren en instrumenten binnen een combinatie van oude en nieuwe doelstellingen

Lessen over aansturing (4)

- Kunnen actoren gebruik maken van de context?
 - Verbinders ('policy entrepreneurs') die koppelingen kunnen maken is essentieel:
 - Met ontwikkelende beleidsprocessen (regelgeving, programma's...)
 - Met sectorontwikkelingen
 - Met financieringsbronnen
 - Koppelen kan aanpak en discours wijzigen:
 - ViA: integratie vanuit andere logica en in historisch sterk gestructureerd discoursregime

4. Enkele toekomstgerichte besluiten

■ Transitieaanpak

- Biedt een verruimend denkkader
- Breekt discoursen en netwerken open, kan nieuwe praktijken stimuleren.
- Maar rol en invloed is sterk afhankelijk van samenspel tussen proces en context
- Het blijven politieke processen die te maken krijgen met vragen van macht, weerstand, legitimiteit, vertrouwen.

■ Zes korte termijn voorstellen

- Voorzie meer ondersteuning
- Herpositioneer de bestaande processen
- Ga voor maatwerk in nieuwe processen
- Meer ‘commitment’ van de top dat tot engagement kan leiden
- Breek het innovatiedenken en –beleid open
- Werk aan het kennisarrangement